

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 15 december 2020

Mål nr

Ö 5227-19

PARTER

Klagande

NN

Motpart

ME

SAKEN

Adoption

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Nedre Norrlands beslut 2019-09-17 i mål ÖÄ 985-19

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen ändrar hovrättens beslut och ger NN, tillstånd att adoptera IE. IE ska därmed anses som NNs och LNs gemensamma barn.

Högsta domstolen avslår yrkandet att IE ska ges efternamnet N.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

NN har yrkat att Högsta domstolen ska bifalla hans ansökan om adoption av IE. Om han får bifall till sin ansökan har NN yrkat att IE ska ges efternamnet N.

ME har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL

Bakgrund

1. NN har ansökt om att få adoptera IE, född 2006, och att IE efter adoptionen ska ges efternamnet N. NN är gift med IEs mamma LN, som är ensam vårdnadshavare för pojken. LN och IE har samtyckt till adoptionen. ME, som är IEs biologiska pappa, har motsatt sig adoptionen.
2. Tingsrätten bedömde att de skäl som talade för en adoption inte var tillräckligt starka för att adoptionen med hänsyn till samtliga omständigheter skulle anses lämplig och till IEs bästa. Ansökan avslogs. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Vad målet gäller

3. Målet gäller bedömningen av när en styvbarnsadoption är lämplig.

Den rättsliga regleringen

4. Genom lagstiftning 2018 infördes nya regler om adoption av ett barn i 4 kap. föräldrabalken. Syftet var att modernisera och förtydliga regleringen med utgångspunkt i ett barnrättsperspektiv och att anpassa lagstiftningen till Barnkonventionen (se prop. 2017/18:121 s. 37).

5. Vid alla frågor som rör adoption av ett barn ska barnets bästa ges störst vikt (1 §). Ett barn får adopteras endast om det med beaktande av samtliga omständigheter är lämpligt. Vid bedömningen av om en adoption är lämplig ska barnets behov av adoption och sökandens lämplighet att adoptera särskilt beaktas (2 §).

6. Barnet ska få information och ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör adoptionen. Åsikterna ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Den som har fyllt 12 år får – som huvudregel – adopteras endast om han eller hon samtycker till adoptionen. Innan ett samtycke lämnas ska den som sökanden vill adoptera få information om innebörden av en adoption och av ett samtycke (7 §).

7. En make eller sambo får med sin makes eller sambos samtycke adoptera hans eller hennes barn (6 §). Ett barn får – som huvudregel – inte adopteras utan samtycke från den förälder som är vårdnadshavare (8 §). En adoption förutsätter däremot inte samtycke från en biologisk förälder som inte är vårdnadshavare men han eller hon ska ges tillfälle att yttra sig (18 §).

Lämplighetsprövningen

8. Ett barn får adopteras endast om det med beaktande av samtliga omständigheter är lämpligt. Barnets bästa ska då ges störst vikt. Det innebär att inga andra intressen, såsom en förälders intressen eller sökandens önskningsar, får gå före barnets bästa. Barnets bästa är alltså det viktigaste – men inte det enda – intresset att väga in i lämplighetsbedömningen.

9. Barnets behov av adoption är en av de två omständigheter som lyfts fram i lagtexten och som särskilt ska beaktas vid lämplighetsbedömningen. Här gör sig olika aspekter gällande vid olika slags adoptioner. Syftet med en styvbarnsadoption är ofta att bekräfta en bestående familjebildning; barnet ingår redan i en familj men adoptionen förväntas skapa större trygghet och

stabilitet för barnet. Behovsfrågan blir därför ofta en annan än vid sådana adoptioner som syftar till att ge barnet en bättre uppväxtmiljö. Enbart det förhållandet att barnet har en nära relation till sin styvförälder innebär i sig inte att barnet har ett behov av att bli adopterat (jfr a. prop. s. 143). Bedömningen av barnets behov måste i stället fokusera på vilka positiva effekter som en adoption skulle få för barnet, t.ex. om den kan antas förstärka barnets känsla av trygghet i den familjekonstellation där barnet bor.

10. Om det rör sig om en styvbarnsadoption måste en bedömning också göras av inställningen hos den förälder som inte är vårdnadshavare och som barnet inte bor tillsammans med och den förälderns relation till barnet. Därigenom tillgodoses också kraven på förälderns rätt till familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen.

11. En utgångspunkt är att det är till barnets bästa att ha en nära, god och bestående relation även till den förälder som inte är vårdnadshavare. Den föräldern kan vara ett viktigt stöd under uppväxten och på så sätt bidra till barnets trygghet och utveckling. Finns det förutsättningar för en bestående relation talar det för att en adoption inte är i barnets intresse. Särskilt gäller detta om relationen har karaktären av ett föräldraskap; en adoption bör då som huvudregel inte medges (jfr a. prop. s. 142 f.). Det gäller även om barnet lever tillsammans med en styvförälder som det betraktar som sin mamma eller pappa.

12. Sökandens lämplighet att adoptera är den andra omständigheten som särskilt ska beaktas. Sökandens förutsättningar för att ge barnet ett varaktigt och stabilt föräldra-barnförhållande är självfallet av central betydelse vid prövningen av om sökanden är lämplig, men även andra omständigheter som sökandens personliga egenskaper, ålder och hälsa påverkar bedömningen (jfr a. prop. s. 40 f.).

13. Att bli adopterad är en livsavgörande händelse för ett barn. Barnet har rätt till delaktighet under hela adoptionsförfarandet. Rätten till delaktighet innebär att barnet ska få information, men också en möjlighet att föra fram sina åsikter i frågor som rör adoptionen. Reglerna i 4 kap. föräldrabalken har utformats i enlighet med Barnkonventionen för att säkerställa att barnets rättigheter tillgodoses i adoptionsärendet.

14. Numera anses det inte finnas någon nedre åldersgräns för när barn ska ges möjlighet att komma till tals. Ett barns önskan om att inte behöva föra fram några synpunkter, något som ju kan innebära att ett stort ansvar läggs på barnet, ska också respekteras. (Jfr a. prop. s. 44 ff.)

15. Betydelsen av barnets åsikter beror av barnets förmåga att överblicka konsekvenserna av en adoption. Barnets ålder och mognad ska beaktas och det innebär att hänsyn ska tas i högre grad till ett äldre barns åsikter än ett yngre barns. Det uppställs också ett uttryckligt krav på samtycke till adoptionen när barnet har fyllt tolv år (4 kap. 7 §). Enbart ålder kan dock inte vara avgörande; hur mycket ett barn förstår är inte så entydigt knutet till barnets ålder. Barn som har uppnått en sådan mognad att de förstår innebörden av en adoption ska ges ett stort inflytande över frågan huruvida han eller hon ska adopteras. (Jfr a. prop. s. 44 ff.)

Bedömningen i detta fall

16. De formella förutsättningarna för adoption är uppfyllda.

17. Utredningen ger inte någon anledning att ifrågasätta NNs lämplighet som adoptivförälder. IE betraktar honom som sin pappa och han lever tillsammans med LN, NN och sina två yngre systrar under trygga och goda förhållanden. IE, som nu är 14 år, har sedan treårsåldern bott med NN och har alltså växt upp med honom och modern.

18. LN och ME separerade när IE var ett år gammal. Hon tillerkändes ensam vårdnad om sonen 2012. I den utredning enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken som socialnämnden utförde i vårdnadsmålet uttrycker IE att han är besviken på sin biologiska pappa som inte har kommit till planerade umgängestillfällen. År 2013 upphörde kontakten mellan ME och IE. ME har därefter inte vidtagit några åtgärder för att få kontakt med sonen. Han har angett att LN har nekat honom umgänge med IE och att han därför, för IEs skull och för att undvika bråk, har avstått från att ta kontakt med honom.

19. ME, som är sambo och har en son som är två år, har uppgett att han vill att hans söner ska få träffa varandra. Hans önskan är att IE ska bo hos honom varannan vecka och han har iordningställt ett rum åt honom.

20. IE har uppgett att han inte vill träffa ME och att han vill att NN ska adoptera honom. Han blev glad när han hörde att NN ville det. Han har sagt att han kanske vill träffa sin biologiska pappa när han är äldre. IE har skrivit under adoptionsansökan.

21. IE ger tydligt uttryck för sin önskan att adopteras av NN. Han har inte träffat ME på många år och vill inte träffa honom nu. Med hänsyn till hans ålder kan han själv bestämma om han ska träffa sin biologiska pappa. Han måste också få ha ett stort inflytande över adoptionsfrågan. ME har under de senaste åren inte vidtagit några åtgärder för att skapa en relation till IE. Högsta domstolen finner, mot den nu angivna bakgrunden, att det är lämpligt att NN får adoptera IE.

22. Adoptionsansökan ska därför bifallas.

23. Vid styvbarnsadoption ska adoptivbarnet inte ges något nytt efternamn, se 6 § första stycket lagen (2016:1013) om personnamn. NNs yrkande att IE ska ges efternamnet N ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Gudmund Toijer, Kerstin Calissendorff, Agneta Bäcklund (referent), Sten Andersson och Cecilia Renfors
Föredragande har varit justitiesekreteraren Karin Lambertz